

ШВЕЙНІ ТОВАРИ

Час: 4 год.

Мета: надати слухачам відомості про сировину, виробництво, класифікацію, асортимент, властивості швейних виробів.

План

- 3.1. Сировина для виробництва швейних виробів.
- 3.2. Класифікація, асортимент швейних виробів.
- 3.3. Розміри, конструктивні особливості швейних виробів.
- 3.4. Властивості швейних виробів.
- 3.5. Правила догляду за одягом.
- 3.6. Маркування, пакування, зберігання швейних виробів.
- 3.7. Вимоги до якості швейних виробів.

Ключові слова: одяг, розмірна типологія, верхні швейні вироби, конструкція, види оздоблень, легке плаття, білизняні, головні убори, пальто, костюм.

Література:[1; 2; с. 397-425; с.95-116.].

3.1. СИРОВИНА ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

Для верху швейних виробів використовуються всі види текстильних, шкіряних матеріалів і штучного хутра.

Тканини

Білизняні вироби (натільну і постільну білизну) найчастіше виготовляють з бавовняних і льняних тканин, які мають високу міцність, зносостійкість, легкість і відрізняються різноманітністю забарвлень і малюнків.

До **сорочково-платтяних** тканин належать ситець, сатин і платтяно бавовняні тканини. Типові платтяні тканини - кашемір, фای та напівшерстяні тканини, з бавовни. Асортимент шовкових тканин з натуральних, штучних і синтетичних ниток дуже широкий. Це креп-шифон, креп-жоржет, крепдешин, файдешін, полотно, креп-сатин, маркізет, фасонні жакардові та інші тканини.

Для дитячих суконь найчастіше використовуються тканини з віскозних комплексних ниток, ацетатних ниток в поєднанні з віскозними.

Для виготовлення верхніх сорочок використовують тканини з бавовни, шовку, вовни, льону, штучних і синтетичних волокон і ниток в різних їх поєднаннях.

Асортимент костюмних тканин також вельми різноманітний. Насамперед, це вовняні та напіввовняні тканини. **Камвольні тканини** з чітко вираженим малюнком переплетення складають класичний асортимент для пошиття чоловічих костюмів (бостони, крепи, трико). Поширення набули фланелі - тканини саржевого або полотняного переплетення з фулеровкою, а також габардини. Зі штучних тканин для чоловічого костюма використовують полегшені пухкі тканини з однопниткової пряжі.

Бавовняні костюмні тканини представлені молескіні, коверкот, трико костюмними, вельветом, сукном, замшею і вельветоном. Використовуються також чисто льняні, льянолавсанові тканини, виготовлені з крученої пряжі полотняним переплетенням. Для виготовлення чоловічих, жіночих і дитячих пальто в основному застосовують чистощерстяні і напівшерстяні (пальтові та плащові) тканини, драпи.

Для непромокаючих пальто і плащів підходять тканини з хімічним водовідштовхувальним просоченням на основі смол і силікатів, прогумовані тканини з водонепроникними плівковими покриттями, дубльовані матеріали, штучна шкіра і замша і т. п. Плівкові матеріали для одягу отримують на базі полівінілхлоридних, поліефірних і поліамідних смол, поліетилену.

Штучне хутро

Для виготовлення одягу застосовують також штучне хутро - текстильний виріб, що складається з каркаса і волокнистого шару. Залежно від способу виготовлення і будови розрізняють хутро на трикотажній або на тканій основі, з клейовим закріпленням ворсу на тканині, прошивне. Штучне хутро має високі гігієнічні показники, хороші експлуатаційні властивості.

Штучні шкіри і замша

Ці матеріали складаються з волокнистої основи (тканини, трикотажні полотна) і лицьового покриття з полімерних матеріалів. Штучні шкіри для одягу випускають в основному з трьома видами покриттів - полівінілхлоридним, вінілуретановим і поліуретановим. Вона випускається різних забарвлень, має гарний зовнішній вигляд., задовільні експлуатаційні показники. Гігієнічні властивості її недостатньо високі.

Натуральні шкіри

Класичними матеріалами для одягу, які характеризуються своєрідним зовнішнім виглядом, хорошими гігієнічними властивостями та користуються високим попитом у покупців, є натуральна шкіра і замша.

Підкладкові матеріали

Тканини, які використовують як підкладки в одязі, в процесі експлуатації виробів піддаються по інтенсивному тертю, тому вони перш за все повинні мати міцність до стирання. Їх найчастіше виробляють атласним, сатиновим або саржевим переплетенням.

З бавовняних тканин в якості підкладкових використовують головним чином сатини. Виробляються також підкладкові тканини, виконані повністю з віскозних комплексних ниток.. В якості підкладкового матеріалу при виготовленні верхнього одягу застосовують штучне хутро.

Утеплюючі матеріали

Для виготовлення утеплюючої підкладки у одязі використовують вату, ватин, голкопробивні теплоізоляційні одяжні матеріали, клейові об'ємні утеплювачі, пінополеуретан (поролон) і ін .

Матеріали для скріплення деталей одягу

Розрізняють ниткові і клейові, зварні та комбіновані з'єднання деталей і вузлів швейних виробів.

Основним матеріалом для з'єднання деталей є швейні нитки. У залежності від волокнистого складу вони бувають з натуральних волокон - бавовняні, шовкові (швейний шовк) і з хімічних.

Крім ниткових застосовують і клейові з'єднання деталей і вузлів швейних виробів. Використовують такі основні види клеїв: поліамідні (ПА), поліетилен високого тиску (ПЕВТ), полівінілхлоридні та полі-вінілбутиралеві. Їх виробляють у вигляді порошків, паст, плівок.

Клейові матеріали

Використовують при виготовленні одягу різного призначення з тканин (від тонких, легких до найважчих), трикотажних полотен, штучної шкіри та замші, натуральної шкіри, натурального і штучного хутра, дубльованих та нетканих матеріалів, а також при виготовленні погонів і головних уборів.

Прикладні матеріали

До оздоблювальних матеріалів відносяться стрічки, тасьма, шнури, мережива, а також тканини, шкіра, замша, хутро, гудзики, бісер і пр.

Оздоблювальні стрічки та мереживо застосовують для оздоблення білизни, суконь та костюмів, головних уборів. Прикладні стрічки і тасьма служать для оздоблення виробу з внутрішньої сторони, додання йому закінченого виду, збільшення терміну носіння окремих деталей. Це брючні, корсажні стрічки. До одяжної фурнітури відносяться гудзики, гачки, петлі, пряжки, кнопки, застібки-блискавки.

3.2. КЛАСИФІКАЦІЯ, АСОРТИМЕНТ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

У класифікації швейних виробів враховують різноманітні ознаки: призначення, умови експлуатації, сировинний склад матеріалів для шиття, конструкцію, види оздоблення, спосіб виготовлення, розмірні ознаки, сезон, статево-вікові ознаки тощо.

За загальним призначенням швейні вироби поділяють на п'ять класів: побутові, спортивні, спеціальні, відомчі й національні.

Кожний клас за вужчим цільовим призначенням (за умовами експлуатації) поділяють на групи: верхні швейні вироби, легке плаття, білизняні, головні убори, вироби, що не належать до одягу. Групи поділяють на підгрупи.

Верхні швейні вироби поділяють на підгрупу пальто та підгрупу костюмів.

Легке плаття поділяють на такі підгрупи: сукні, сарафани, блузки, сорочки верхні, спідниці, халати, костюми і т.ін.

Натільну білизну поділяють на такі підгрупи: сорочки спідні, сорочки нічні, піжами, спідниці спідні, кальсони, труси, плавки, купальники і т.ін.

Постільну і столову білизну поділяють на такі підгрупи: простирадла, пошивки, підковдри, стібані ковдри, стібані покривала, покривала, накидки на подушку, скатерки, серветки, рушники.

Головні убори поділяють на такі підгрупи: шапки, кепі, капелюхи, капелюшки, берети, шоломи, жокейки, пілотки, капори, безкозирки, чепчики.

Вироби, що не належать до одягу, поділяють на такі підгрупи: чохли, мішки, сумки, фіранки, штори, ламбрекени, спальні мішки, намети, рюкзаки і т.ін. Підгрупи поділяють на види. **Підгрупа пальт** складається з таких видів: пальта, плащі, куртки, накидки, пелерини, шинелі, бушлати тощо.

Види швейних виробів характеризуються назвою самого виробу (пальто, костюм, спідниця), статево-віковою ознакою (чоловічі, жіночі, дитячі), сезонністю (зимове, демісезонне, літнє), видом тканини (іншого матеріалу верху) - із вовняних, бавовняних тканин, натуральної або штучної шкіри, трикотажних полотен, штучного хутра тощо, якістю пошиття (звичайної або вищої якості).

Побутовий одяг призначений для носіння в різних умовах, має універсальне застосування, є багатофункціональним (домашній, повсякденний, вихідний, святковий, для відпочинку), повинен бути модним і гарним, сучасним за формою і використаними матеріалами, створювати комфортні умови для організму людини, відповідати формі й розмірам її тіла.

Спеціальний одяг (виробничий) призначений для захисту людей різних професій від шкідливих для здоров'я впливів на виробництві. Відомий

(формений) одяг призначений для робітників спеціальних відомств та учнів, для яких встановлено відповідну форму (залізничники, митники, міліція та ін.).

Національний одяг є побутовим одягом, який відображає специфіку національної культури та побуту народу (національні костюми, головні убори).

За сезонністю швейні вироби бувають такі: зимові, літні, демісезонні, всесезонні (для будь-якої пори року).

За статево-віковою ознакою швейні вироби поділяють на чоловічі, жіночі, дитячі (віком до 18 років); для немовлят (віком до 9 місяців), для ясельної групи (від 9 місяців до 3 років), для дітей дошкільної групи (віком від 3 до 6,5 років), для дітей молодшої шкільної групи (хлопчиків віком від 6,5 до 12 років, дівчаток від 6,5 до 11,5 років), для дітей старшої шкільної групи (хлопчиків віком від 12 до 15,5 років, дівчаток від 11,5 до 15,5 років), для дітей підліткової групи (для підлітків віком від 15,5 до 18 років).

За конструктивними особливостями і характером опорної поверхні швейні вироби поділяють на плечові, поясні, рукавичні та головні убори.

Плечові швейні вироби виготовляють з рукавами та розрізом або застібкою згори донизу, вдягають на костюмно-сукняний одяг, укривають тулуб і частково або повністю ноги. Призначений для створення теплового захисту в різних кліматичних умовах. Основною опорною поверхнею є плечовий пояс, вироби мають однакову конструктивну схему.

Поясні швейні вироби - вироби, що лягають на нижню опорну поверхню тіла, обмежену лінією талії і стегон. Укривають нижню частину тулуба й ноги, кожну окремо до ступнів.

Асортимент верхнього одягу об'єднує дві підгрупи: пальтових і костюмних виробів.

Підгрупа пальтових виробів включає пальта, шинелі, куртки, плащі, плащі-пальта, накидки, пелерини, бушлати тощо.

Пальтові вироби - плечовий верхній одяг із різних видів матеріалів і сировини з рукавами та розрізом або застібкою донизу, який вдягають на костюмно-сукняний одяг і яким укривають тулуб і частково або повністю ноги;

призначені для створення теплового захисту в різних кліматичних умовах. Різновидом пальт є напівпальта, манто, кожухи, кожушанки, шуби, дохи тощо. Пальта бувають чоловічі, жіночі, дитячі, зимові, демісезонні, літні, всесезонні. Розрізняють пальтові вироби строгої, спортивної форми і форми фантазі. Залежно від ступеня прилягання виробу в талії силуети бувають: прилеглі, напівприлеглі та вільні. Для чоловіків і хлопчиків силуети переважно прямі і напівприлеглі. Жіночі і дівчачі силуети різноманітні, складного крою і з більш дорогими видами оздоблення.

За кроєм рукавів - з ушитими рукавами, реглан, суцільнокроєними, комбінованими.

За характером застібки бувають одно- та двобортними. За формою коміра: із тканини - з суцільнокроєним, відкладним, стійкою, шалевим коміром; із натурального або штучного хутра, з відлогою або без неї.

Пальто - вид верхнього одягу з рукавами, коміром або без нього, з розрізом спереду, із застібкою згори донизу.

Напівпальто - має таку саму конструкцію, що й пальто, але менше за довжиною.

Плащ, плащ-пальто, накидка - належать до різновидів пальто, призначені для захисту від опадів, виготовляють із плащових тканин або плівкових матеріалів. Плащові тканини випускають із водонепроникною або водовідштовхувальною обробкою. Плащ-пальто виготовляють із аналогічних тканин з утеплювальною підкладкою, що пристібається. Накидки виготовляють без рукавів і пройм, з каптуром.

Пелерина - різновид накидки, короткий плечовий виріб з розрізом спереду, з застібкою або без неї, без рукавів, з прорізами для рук, обробленими в рамку.

Куртка - плечовий одяг із рукавами, розрізом донизу, застібкою на гудзики або застібку-„блискавку", з каптуром або без нього, з утеплювальною прокладкою або без неї, довжиною до талії (з поясом) або до середини стегон. Деталі куртки мають складну форму, можуть складатися з різних частин.

Бушлат - різновид дитячого або відомчого напівпальта. Виготовляють переважно з утеплювальною прокладкою, із бавовняних і напіввовняних ворсових тканин. Для оздоблення використовують шнури, емблеми, металеві гудзики.

Шинель - різновид пальта відомчого призначення. Форма, крій, матеріал, колір визначаються відомствами.

Костюмні вироби - займають значну частку в асортименті верхнього одягу. До них належать костюми, піджаки, жакети, жилети, штани, спідниці, комбінезони, напівкомбінезони, кітелі, фраки, смокінги.

Костюмні вироби виготовляють із різноманітних матеріалів на підкладці, із застосуванням докладних матеріалів. Вони повинні мати об'ємно-просторову форму, бути модними, мати хороші гігієнічні і теплозахисні властивості, високу зносостійкість.

Плечові вироби (піджаки, жакети, жилети тощо) за конструкцією нагадують пальта, виготовляються різноманітної форми, силуету і крою, з різними групами оздоблення.

Костюм - набір із двох або трьох предметів одягу, виготовлених з одного матеріалу, а саме:

- піджак чи жакет (жилет), призначений для верхньої частини тіла;
- штани, спідниця (спідниця-штани), призначені для нижньої частини тіла.

Усі частини костюма повинні бути із тканини однакового переплетення, кольору, сировинного складу, фасону.

Розрізняють такі костюми: двійка - чоловіча (складається з піджака і штанів) і жіноча (із жакета і спідниці або штанів) та трійка - до комплекту входить третій предмет - жилет.

Піджак - плечовий верхній одяг фіксованої форми з рукавами та розрізом згори донизу, яким укривають тулуб і частково стегна. Бувають одно- і двобортні, з рукавами і коміром різних форм і крою, з накладними або прорізними кишенями (з клапанами, лісточками, в рамку), застібкою на 1, 2 або 3 гудзики, з лацканами прямими, тупими або гострими (вузькими або широкими), з прямими або заокругленими внизу пілочками.

Жакети - аналогічні піджаку жіночі або дівчачі вироби. Можуть бути із застібкою або без неї, усіх видів силуету, строгої, спортивної форми або форми фантазі, довжина рукавів може бути різною, довжина виробу до талії, до середини стегон.

Жилет - плечовий верхній одяг із проймами без рукавів, яким укривають тулуб або частково стегна, бувають одно- і двобортні, з кишнями і хлястиками. Костюмні жилети виготовляють із спинками з підкладкової тканини. Різновидом жилета є кептар, безрукавка.

Різновидами піджака є: кітель - формений одяг напівприлеглого (прямого) силуету, з коміром стійка або відкладним, з глухою застібкою, з погонами; **блейзер** - піджак підкреслено ділового стилю, напівприлеглого силуету з накладними кишнями, по краях бортів проходить кант, гудзики металеві; **смокінг** (піджак для куріння), верхній комір і лацкани шиють з шовкової тканини (атласу); **фрак** - піджак прилеглого силуету з пілочками до талії і видовженою спинкою з фалдами.

Штани - поясний верхній одяг, яким вкривають нижню частину тулуба й ноги, кожну окремо до ступнів. Складаються з двох передніх та двох задніх половин, що з'єднуються боковими і кроковими швами. Штани бувають чоловічі, жіночі, дитячі. Облягання за лінією стегон, ширина штанів (за лінією колін і низу), обробка низу (з манжетами або без них) залежать від моди.

Штани бувають костюмні, галіфе, бриджі, гольф, джинси, шоржти, бермуди.

Штани-гольф - шиють довжиною до колін, внизу на манжеті, носять з напуском.

Штани-галіфе - довжина до нижньої частини литки, внизу вузькі (облягають литку), до колін широкі з напуском збоку.

Бриджі - різновид галіфе, задні частини відрізнi по лінії коліна.

Джинси щільно облягають нижню частину тулуба, виготовляють із джинсової тканини з накладними кишнями, відрізними кокетками, блочками, відстрочкою кольоровими нитками.

Спідниці - поясний верхній жіночий або дівчачий одяг, яким укривають нижню частину тулуба й ноги частково або цілком. Складається з одного або кількох полотнищ, можуть бути суцільними або розпашними, на застібці або без неї. За кроєм спідниці можуть бути прямі, розширені зверху донизу, звужені донизу, розкльошені.

Комбінезон - плечовий одяг, об'єднаний в одне ціле з поясом. Укриває тулуб, стегна й ноги, кожен окремо. Складається з об'єднаних в одне ціле куртки і штанів, може бути з каптуром.

Напівкомбінезон - довгі або короткі штани, об'єднані в одне ціле з нагрудником і бретелями. Їх носять як повсякденний, спортивний або робочий одяг.

Асортимент легкого одягу дуже різноманітний і включає жіночі й дівчачі сукні, сукні-костюми, сукні-пальта, сукні-халати, сарафани, халати, блузки, жилети, спідниці-штани, фартухи, пляжні ансамблі.

Сукня - плечовий верхній жіночий або дівчачий одяг, яким укривають тулуб, стегна й ноги (частково або повністю), мають найрізноманітнішу конструкцію: можуть бути різної довжини, суцільно-кроєними або відрізними по лінії талії, з рукавами різної форми, крою і довжини або без них, з коміром різної конструкції і форми або без нього. Шують сукні з усіх видів тканин, трикотажних і нетканих полотен, використовують різні форми оздоблення (оздоблювальні строчки, мереживо, вишивку, сутаж, бісер, аплікації, плісе, гофре, оборки, волани, рельєфи тощо).

Сукня-пальто, сукня-костюм, сукня-халат за зовнішнім виглядом нагадують пальто, костюм або халат, а за конструкцією, використаним матеріалом - сукні. Сукні-пальто шують без підкладки, із застібкою або без неї. Сукні-костюми бувають двох видів: жакет і спідниця або жакет і сукня. Жакет сукні-костюма шують без підкладки. Сукні-халати - це сукні із застібкою спереду донизу, які нагадують халат.

Сарафан - різновид сукні. Сукня особливого крою, без рукавів і коміра, з плечиками або бретелями. Могуть бути з блузкою або без неї.

Халати - плечовий верхній одяг із розрізом спереду донизу, із застібкою або без неї (з поясом, що зав'язується). Різновидами халата є пеньюар (нарядні халати для вечірнього та ранкового туалету), кімоно.

Блузка - плечовий одяг, який вдягають на білизняний одяг жінок або дівчат, вкриває тулуб до поясної частини або тулуб і стегна. За конструкцією нагадують ліф сукні, випускають різних фасонів: із суцільним передом або розрізним (з двох пілочок), з рукавами різних форм крою і довжини або без них, з коміром різної форми або без нього, з різноманітним оздобленням. Носять блузки навипуск або заправленими у спідницю. Комплекти й ансамблі легкого одягу включають два або більше виробів, кожний з яких є частиною комплекту (сарафан і блузка, спідниця і блузка, штани і блузка, жакет і сукня, жилет і сукня); пляжні ансамблі (купальний костюм, блузка, сарафан, спідниця, халат, головний убір).

Спідню білизну поділяють на чоловічу, хлопчачу, жіночу й дівчачу, дитячу ясельного віку та для немовлят.

Спідня білизна для чоловіків і хлопчиків включає сорочки спідні, кальсони, труси і піжами.

Сорочки спідні не мають коміра (розріз до середини тулуба з обшивкою планками), виріз мисоподібний, рукава довгі, з манжетами або без них. Виготовляють з вибіленої бязі, міткалю.

Кальсони - поясний чоловічий або хлопчачий виріб, яким вкривають нижню частину тулуба й ноги (кожну окремо) до ступнів. Складаються з двох передніх і двох задніх частин, ластовиці, пояса, планки, манжетів і хлястика. Виготовляють із бавовняних тканин білизняної групи (гринсбон і тик-ластик).

Труси - поясний білизняний виріб, яким вкривають нижню частину тулуба. Складаються із передніх і задніх частин, виготовляють короткими і подовженими, верх на еластичній тасьмі.

Спальні піжами - відрізняються від піжам для відпочинку матеріалом: шиють їх із бавовняних тканин - попліну, бумазеї, фланелі, які мають добрі гігієнічні властивості.

Спідня білизна жіноча і для дівчат - сорочки, комбінації, піжами, купальні костюми.

Спідня сорочка - виріб, який використовується як чохол під сукню. Шують на бретелях або плічках із тканин світлих відтінків, для оздоблення використовують мереживо, вишивку, аплікації, стрічки, тасьму.

Нічні сорочки - виріб, який вдягають безпосередньо на тіло, призначений для снання. Бувають літні - з різним вирізом горловини (каре, У-подібним), короткими рукавами або без них, з коміром або без нього; зимові - з довгими рукавами, відкладним коміром. Для виготовлення використовують тонкі бавовняні й шовкові тканини, бавовняну фланель, бумазею.

Комбінації - виріб, який вдягають безпосередньо на тіло, денні жіночі і для дівчат сорочки на бретелях або плічках, з оздобленням мережкою, вишивкою, шитвом, з виточками, складками, вставками. Низ обробляють мереживом, рюшами, бейками, оборками. Виготовляють із тонких бавовняних і шовкових тканин (батисту, маркізету, шифону).

Купальні костюми - виріб для купання, складаються із трусів і бюстгалтера, можуть бути суцільнокроєними.

Спідня білизна для дітей ясельного віку включає кофточки, сорочечки, повзунки, пісочницю, конверти, комбінезони, чепчики, шапочки, пінетки. Вони повинні мати високу гігроскопічність, повітропроникність, добрі теплозахисні властивості, бути легкими, м'якими, добре пратися, мати міцне фарбування. Шують їх із бавовняних тканин.

Білизна для немовлят включає сорочечки, пелюшки, підгузники, чепчики, пінетки. Шують їх із тонких і ворсових (бумазеї, фланелі) бавовняних тканин, шви розміщують назовні, до них ставляться підвищені вимоги щодо гігроскопічності, теплозахисних властивостей, повітропроникності.

3.3. РОЗМІРИ, КОНСТРУКТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

Потреба людини в одязі певних форм і розмірів залежить від анатомічної будови його тіла, способу життя, професії, віку. Найсуттєвіше на форму тіла

впливає вік людини, а разом з цим - її ставлення до навколишнього світу, вимог до одягу, його художньо-колеристичного оформлення, підходу до формування власного гардеробу.

Розвиток і ріст організму людини в різні періоди неоднаковий і має певні особливості. Кожний віковий період розвитку людини має свої пропорції. З моменту народження організм людини швидко розвивається, маса тіла збільшується за рік у три рази, а приріст довжини тіла перевищує 20 см. Від року до трьох темпи росту сповільнюються: річний приріст довжини становить 9-10 см, а обхват грудей - 2 - 3 см. Ці особливості розвитку дитячого організму диктують певні вимоги до одягу: високу гігроскопічність, повітро- і паропроникність, легкість, м'якість, відсутність грубих і товстих швів. Одяг не повинен заважати диханню і руху дитини.

Для проектування і масового виробництва одягу прийнято умовну класифікацію дітей і дорослих залежно від віку. Дітей об'єднують у п'ять вікових груп: немовлят, ясельну (до 3 років), дошкільну (3 - 6,5 років), молодшу шкільну (6,5 - 12 років), старшу шкільну (12-15,5 років) і підліткову (15,5-18 років).

Дорослих умовно поділяють на три вікові групи: молодшу (до 29 років), середню (30 - 45 років) і старшу (більше 45 років). Такий поділ визначає вибір форм, крою, кольорової композиції одягу. У молодшій групі окремо виділяють молодіжний одяг, а в старшій - для людей похилого віку.

Підбір одягу тісно пов'язано з особистими смаками і звичками людей. На потреби в одязі суттєво впливають розвиток науки і виробництва, зміни моди.

Розробка моделей і формування асортименту швейних виробів здійснюються з урахуванням їх особливостей і вимог до них споживачів різних статевих і вікових груп населення.

В умовах промислового виробництва їх виготовляють на масового споживача, тому вони повинні відповідати формі й розмірам тіла людини. Виготовляти в промисловості індивідуальний одяг неможливо через певні особливості розмірних ознак тіла, тому швейні підприємства випускають одяг обмеженої кількості варіантів на фігури стандартних (типових) розмірів.

Розроблено систему розмірних стандартів, що дозволяють при мінімальній кількості типових фігур найбільше забезпечити потреби споживачів.

Раціональна система типових фігур, що досить точно відображає форми людського тіла, називається **розмірною типологією**. Для її побудови необхідно володіти інформацією про будову і розміри тіла людини, закономірності їх зміни, принципи їх стандартизації.

3.4. ВЛАСТИВОСТІ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

Кожен виріб наділене певною сукупністю властивостей, що дозволяють відрізнити один його вид від іншого. Відповідно до ГОСТ 15467-79 властивість - це об'єктивна особливість продукції, що виявляється при її створенні, експлуатації або споживанні. Одяг являє собою структуру, що складається з деталей, вузлів, з'єднань, виконаних з певних матеріалів та об'єднаних в єдине ціле - конструкцію, у зв'язку з чим, якість одягу формують як властивості її конструкції, так і властивості матеріалів. **Властивості продукції діляться на прості і складні.**

До простих належать властивості, які для конкретних умов оцінки не доцільно ділити на більш дрібні. Наприклад, до простих властивостей одягу відносяться: її маса, стійкість матеріалів і з'єднань до розривних навантажень, повітро - і паропроникність.

Структури **складних властивостей** утворюються об'єднанням простих властивостей у групи за певними ознаками в залежності від призначення і цілей угруповання. Угруповання властивостей можна провести за їх фізичним, хімічним, механічним і геометричним ознаками.

Фізичні властивості одягу об'єднують властивості, що характеризують здатність матеріалів, пакетів і конструкцій до поглинання і проникності, їх теплові, електричні, оптичні і акустичні властивості. Вони визначають здатність одягу захищати людину від впливу навколишнього середовища, своєчасно видаляти з підодягового простору пари, газу, піт і підтримувати необхідну для життєдіяльності організму мікроклімат та ін.

Механічні властивості характеризують здатність одягу набувати і зберігати форму і розміри, її зносостійкість і довговічність. До них відносяться: міцність при розриві; стійкість до деформацій; усадка після прання; несминаємость; стійкість до пілінгу, стирання, розсунення і осипання ниток і ін

Хімічні властивості - це комплекс властивостей, що характеризують відношення матеріалів і з'єднань одягу до дії різного роду хімічних речовин, вживаних при пранні і хімічній чистці.

Геометричні властивості одягу характеризують структуру та конфігурацію форми одягу та її частин, конструкцію сполук, пакетів та одягу в цілому. Вони визначають художність одягу, зручність в динаміці, статиці, економічність в розкрої та ін

Всі властивості одягу мають певні якісні або кількісні значення, що коливаються по величині ознаки в межах заданого рівня якості виробу.

До якісних відносяться ознаки, які можуть бути представлені набором слів або умовних знаків. Якісний ознака може бути двухваріантний (альтернативний: наприклад, рівно або криво) і багатоваріантний (наприклад, колір сукні може бути

синій, чорний, білий і т.п.). Кількісний ознака чи параметр, являє собою характеристику властивостей одягу у вигляді цифр, формул, рівнянь і т. п. (наприклад, довжина деталі 40 см, маса одягу 1 кг).

При проектуванні одягу хорошої якості важливо наділяти не тільки продукт певною сукупністю властивостей, а й кожна властивість певними ознаками, що відповідають умовам експлуатації. Основні параметри властивостей одягу наведені в державних стандартах та нормативно-технічних документах. Кількісний та якісний склад властивостей виробу залежить від призначення, умов експлуатації та функцій, виконуваних одягом, вимог споживачів і умов виготовлення.

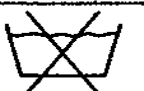

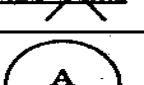

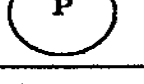
3.5. ПРАВИЛА ДОГЛЯДУ ЗА ОДЯГОМ

Бавовняні та лляні вироби прасують з лицьового і виворітного боків за напрямком нитки основи. Вони стійкі до тертя і впливу високих температур, тому вироби з них витримують багаторазове прання (навіть із кип'ятінням) і прасування. Вироби з білих тканин можна відбілювати та виварювати.

На готових швейних виробах завжди нашиті ярлички з умовними значками стосовно догляду за виробами.

Умовні знаки догляду за виробами

<i>Вид роботи</i>	<i>Умовний знак</i>	<i>Значення умовного знака</i>
<p>Прання</p> <p>Прасування</p> <p>Хімічне чищення</p>	 	<p><i>Застосовувати тільки ручне прання</i></p> <p>Прати при температурі води не вищій за 60 °С</p> <p>Праати при температурі води не вищій за 40°С</p> <p><i>Дозволено прання в пральній машині</i></p> <p>Прати не можна</p> <p><i>Прасувати обережно, при температурі не вищій за 200 °С</i></p> <p>Прасувати обережно, при температурі не вищій за 160 °С</p> <p><i>Прасувати обережно, при температурі не вищій за 120 °С</i></p> <p><i>Прасувати не можна</i></p> <p>Можна застосовувати всі відомі розчинники</p> <p>Можна застосовувати тільки конкретні розчинники</p>

3.6. МАРКУВАННЯ, ПАКУВАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

Збереженість - це здатність одягу зберігати споживчі властивості після зберігання і транспортування. Недотримання умов транспортування призводить до викривлення форми, а при зберіганні товарів в умовах підвищеної вологості може викликати усадку матеріалів, що призводить до зміни форми. При порушенні умов зберігання виробу уражається гризунами, личинками молі. Отже, для підвищення зберігання одягу повинні бути забезпечені необхідні умови зберігання і транспортування.

Для збереження товарного виду та якості виробів, важливе значення має

маркування, упаковка і зберігання швейних виробів. Порядок маркування, упаковки, транспортування і зберігання цих виробів обговорений у відповідній нормативно-технічній документації.

Основні способи маркування - товарний ярлик, стрічка з зображенням товарного знаку або клеймо, контрольна стрічка. Товарний ярлик (різноманітної форми) повинен бути художньо оформлений, і містити такі реквізити:

- Товарний знак виробника, його найменування, підпорядкованість і місцезнаходження;
- Найменування виробу, номер моделі, НТД на вироби, артикул виробу;
- Розмір виробу;
- Сорт;
- Дату випуску (місяць, рік);
- Клеймо контролера - виготовлювача.

Додаткові реквізити: для верхніх швейних і трикотажних виробів - відповідно артикул матеріалу верху і артикул полотна; для білизняних трикотажних виробів - група обробки і міцність фарбування; для швейних виробів, виготовлених на підкладки, рекомендації по догляду. Товарний ярлик нових виробів покращених якості з індексом «Н» повинен бути виготовлений з картону і барвисто оформлений. Швейні вироби верхнього та легкого одягу, трикотажні верхні та білизняні вироби з усіх видів сировини (крім виробів з бавовняної, бавовняновіскозної і лляної пряжі) маркується стрічкою із зображенням товарного знаку. Місця прикріплення маркувальних ярликів у виробах різних видів, виготовлених з різних матеріалів, регламентовані нормативно-технічною документацією. Пам'ятку по догляду друкують на пакетах і вкладишах.

Пакування товарів спрямована на збереження споживчих властивостей товару і його товарного виду і повинна відповідати вимогам НТД для кожного виду виробу. У той же час упаковка виробу повинна бути актуальною, у відповідності зі схемами, що зберігають форму і зовнішній вигляд товару; повинні дотримуватися умови складування. Для пакування виробів застосовують

споживчу тару. Вироби з шерстяних, шовкових, синтетичних і штучних тканин і полотен, верхній одяг без підкладки, легка одяг та сорочки верхні чоловічі і для хлопчиків, білизняні, натільні, корсетні вироби, трикотажні вироби з вовняної та синтетичної пряжі, зі штучних і синтетичних волокон і ниток, швейні та трикотажні вироби поліпшеної якості, крім швейних виробів, при місцевих перевезеннях упаковують в пачки, які заздалегідь перед приміщенням у них виробів вистилають папером. Для пакування сорочок верхніх чоловічих і для хлопчиків підлітків з шовкових, вовняних тканин, з трикотажних полотен з хімічними волокнами, а також панчів жіночих з капрону застосовують пачки і коробки, але перед упакуванням в зовнішню тару їх кладуть у поліетиленовий або целофановий пакет з вкладишем з картону або щільного паперу. Швейні вироби з бавовняних, лляних тканин, плащі, куртки з матеріалів з плівковим покриттям, брюки, постільна білизна, вироби для новонароджених дітей і дітей ясельного віку, трикотажні вироби з бавовняної пряжі і смесок з хімічними волокнами, напіввовняної пряжі, з начесане полотен упаковують в папір. Кожна коробка або пачка повинна містити вироби однієї моделі, розміру, росту, сорти, ціни. У транспортну тару упаковують вироби в споживчій тарі чи без неї, але при цьому транспортна тара повинна бути вистелена папером.

Транспортування здійснюється усіма видами транспорту з застосуванням спеціальних видів тари, обладнання, що виключають вплив атмосферних опадів і шкідливих факторів навколишнього середовища. Іногородні перевезення роблять у контейнерах у споживчій тарі або без споживчої тари, але контейнери або тара обладнання попередньо повинні бути вистелені папером. Умови зберігання: добре провітрювані сухі опалювані приміщення, температура не нижче 10 і не вище 30 ° С, відносна вологість повітря - 50-70%, не допускається розвиток мікроорганізмів, цвілі. Однак при зниженій відносній вологості вироби усушуються, стають жорсткими і ламкими. Вироби повинні бути захищені від дії прямих сонячних променів, від пошкодження личинками молі і гризунами. Верхній одяг повинен зберігатися в підвішеному стані. Головні убори, легкий одяг, білизну зберігають індивідуально або в первинній упаковці на стелажах,

дотримуючись необхідну висоту зберігання. Верхній одяг з дубльованих і прогумованих матеріалів повинен зберігатися в підвішеному вигляді, виключається попадання нафталіну, бензину, масел. Стелажі повинні бути обладнані фіранками, а кронштейни - чохлами для захисту товарів від пилу і забруднення. Вироби повинні зберігатися в умовах, що оберігають від дії опалювальних систем (не менше 1 м від приладів опалення), електричних ламп (0,5 м від приладів освітлення), а також стін і підлоги. Товари повинні бути попередньо розсортовані за видами, моделями, розмірами і ростам.

3.7. ВИМОГИ ДО ЯКОСТІ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

До загальних вимог відносять ергономічність, антропометричність, гігієнічність естетичність і надійність.

Ергономічні вимоги. Швейні вироби повинні бути зручними в користуванні, відповідати антропометричним ознакам тіла людини, створювати комфортність у процесі експлуатації, мати невелику масу.

Антропометричні вимоги характеризують відповідність конструкції виробу і його елементів формі й розмірам тіла людини, що забезпечує зручність користування виробом і раціональне витрачання енергії людини. Одяг не повинен обмежувати рухів людини, забезпечувати нормальні умови для дихання, кровообігу, запобігати втомі.

Гігієнічні вимоги - мікроклімат у підодяговому просторі (температура, вологість, газовий склад, токсичність, забруднення тощо) і параметри одягу (конструкція виробу, структура макета тощо) повинні забезпечувати гарне самопочуття й працездатність людини.

Психофізіологічні вимоги виконуються в тому випадку, якщо одяг відповідає особливостям функціонування органів чуття людини, її звичкам. Наприклад, розміщення кишень, напрям застібки (зліва направо у чоловічому і справа наліво у жіночому одязі), зручність одягання і роздягання, маса одягу.

Естетичні вимоги. Одяг формує зовнішній вигляд людини. Саме тому в комплексі вимог, що ставляться до нього, естетичні вимоги посідають особливе

місце. Вони передбачають відповідність виробу суспільним ідеалам, стилю й моді. Естетична оцінка реальних виробів виявляється при зіставленні їх з ідеалом - уявленням людини про прекрасне, що утворюється у свідомості людини під впливом ряду чинників: рівня життя, умов праці, рівня виробництва і культури, кліматичних і національних особливостей.

Надійність швейних виробів. Швейні вироби, як і інші товари, повинні протягом певного відтинку часу виконувати свої основні функції, задовольняючи поставлені до них вимоги, що характеризуються *надійністю*. Надійність швейних виробів визначається такими властивостями: довговічністю, збережуваністю і ремонтпридатністю.

Запитання для самоконтролю:

- 1.З якої сировини виготовляють швейні вироби?
- 2.За якими функціями класифікуються швейні вироби?
- 3.Поясніть поняття «розмірна характеристики людини».
- 4.Які види одягу належать до верхнього швейного одягу?
- 5.Дайте характеристику швейній білизні.
- 6.Які основні вимоги до якості швейних виробів?
- 7.Як маркуються швейні вироби?
- 8.Як зберігаються швейні вироби?
- 9.Які правила догляду за одягом?
- 10.Розкажіть про пакування швейних виробів.